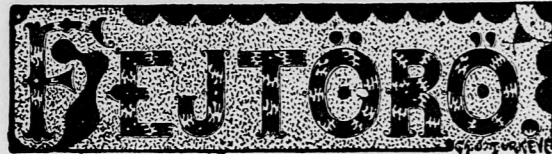

melső lábaival hirtelen derékon kapja s így ugrál vele a legközelebbi moesárig. A moesárnál azután a víz alá dugja a kutyát s ott tartja, míg csak meg nem döglök.

A kameleon és az ügyvédek. A középkori ügyvédek azt hitték, hogy minden pörüket megnyerik, ha a tárgyalások előtt a kameleon nyelvét megeszik ételnek elkészítve. Mert hitük szerint ezáltal kitünő beszélőképességet nyernek.

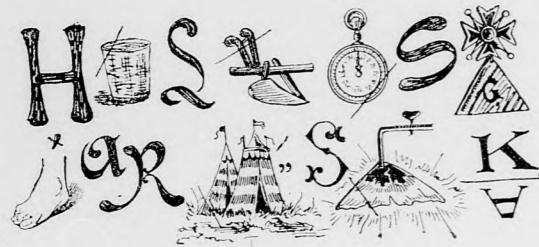

Felje: Fejtőrő az elme sportja

Földrajzi kérdés:

Melyek a föld legnagyobb folyamai folyamterületük szerint?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. május 26.

32. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Káspi-tó 440,000 km²., Felső-tó 81,000 km²., Victoria-Nyanza-tó 75,000 km²., Aral-tó 67,000 km²., Huzon-tó 62,000 km²., Michigan-tó 58,000 km²., Tanyanyika-tó 35,000 km²., Baikál-tó 34,000 km²., Csád-tó 30,000 km²., Nagy-Medve-tó 28,000 km²., N.-Rabszolda-tó 28,000 km²., Nyassza-tó 26,500 km²., Eric-tó 26,000 km²., Vinnipeg-tó 25,000 km²., Ontario-tó 18,800 km²., Balkas-tó 18,400 km²., Ladoga-tó 18,000 km²., Athabaszka-tó 12,000 km²., Eyre-tó (Ausztrália) 10,000 km²., Onega-tó 10,000 km².
Képrejtvény: Megy a juhász számaron, földig ér a lába.

Helyesen fejtették meg: Knapp Leó, Várnay István, Persina Károly, Nedelykovits György, Antony Gyula, Koscs Antal, Bolla Gyula, Grossmann Árpád és Jenő, Bohu István, Véghegyi Gyula, Reimann Ernő, Oblath Sándor, Kutlik Félix, Popper József, Vass Béla, Fejér József, Papp Szász Tamás, ifj. Szóts Farkas, Dömötör Lajos, Szigeti Endre, Leitner Vilmos, Radó Nándor, Prágyik Flóris, Deutsch Jenő, Hild Lajos, Emmerling László, Lőrincz Ferenc és Dezső, Marzsó testvérek, Bohrandt Lajos, Katscher Sándor, ifj. Hampel József, Komlós György, Hoensch Gusztáv, Znojemszky Nándor, Kovács Aladár, Przybilla Jenő, Mattyasovszky Lajos, Plán Frigyes, Grossmann Sándor, Rechnitzer Aladár, Sárközy Róbert, Istvánffy Gyula, Takács Sándor, Ajtay Géza, Gadits Béla, Pössel István, Rein Dezső, Lusztig József, mérki Piller Imre, Székely Arthur, Borosnyay Oszkár, Deutsch Mihály, Hevér Ferencz, Giller János, Neubauer Béla és Dezső, Schäffer Lipót, Kiszely Géza, Balássy Miklós, Kuzma Albert, Waltner Aladár, Acs Nagy István, ifj. Dortsák Lajos, Ronchetti József, Flam Róbert, ifj. Mikula Alajos, Hegedüs Árpád, Mácsay Brunó, Grüner István, Kösztler Arthur, Schulz Károly, Steiner Kornélia, Fáy Gyula, ifj. Hetényi Akos, Ernst

Ignác, Neoschil Antal és Sándor, Herzog Emil, Apor Károly, ifj. Romák Béla, Grünmann Marczel, Deutsch Ignác, Póta László, ifj. Prokopp Sándor, Pongrácz Pál, Maresek Sándor, Zurányi Gusztáv, Kuffler Pál, Bauer Anna és Frida, Skripecz Dezső, Goldfeld Jenő, Horváth Béla, Szögyény István, Rayszky Károly, Pollák István és Aurél, Heller László.

A kitűzött könyvjutalmat («Longfellow verseiből») ifj. Hampel József budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Vörösmarty-szoborra beérkezett: A budapesti V. ker. állami főgimnázium segítő-egyesülete... 2 kor. 60 fill.

K. J. (Pécs.) A mű címe: «Politeia» (Állam). — **Pössel István.** (Győr.) Lehetőleg többet kell megfejteni, de végső szükségben elég egy is. — «110. sz. előfizető». Kedves sorait nagy örömmel olvastuk. Igazán megható, hogy a Czenk alján a magyar ifjú szíve mily hévvel dobog. Egyébként neve a megfejtők közé már azért is belekerül, mert kétszer küldötte be. Ha csupán június végeig is, de folytassa ezt a dícséretre méltó buzgóságot! A kért intőzetnek a címe «Ferencz József-nevelőintézet», ezzel kapcsolatos a «budapesti II. ker. kir. egyetemi főgimnázium». Mindakettőnek Demeczky Mihály az igazgatója. Felvételi vizsgálatot nem kell tenni. — **T. L.** Lehet, csak idejekorán kell jelentkezni. — **G. M.** Mindenesetre jóval kevesebb van most, mint akkor volt; akkor félmilliónál több volt, hogy önnek pontos feleletet adhassunk, meg kell várnunk a legközelebbi népszámlálást. — **F. S.** Abból az évfolyamból példányaink nincsenek. Akkor a lapot nem a Franklin-Társulat, hanem a «Kosmos»-műintézet adta ki. Esetleg ott van. (Kosmos-műintézet, Budapest, VI., Aradi-utca 6. sz.) — **Ignotus.** Az ellen az ítélet ellen hozzánk főlebbezni nem szükséges. Ha beadta a dolgozatát, már jó eleve meg kellett biznia az ítéletben. A mi véleményünk a helyzetet úgy sem változtatna. — **Izgatott.** A mostani «láz», mely gyöttri, szintén elmulandó. Egy héttel a vizsgálat után hihetetlennek fogja tartani mostani izgatottságát. — **Melyik a nagyobb?** A barátjának Petőfi, önmagának Arany, nekem mindakettő nagy, s a hány ember, annyi a nagy költoje. Minél több okunk van e tekintetben a vitára, annál dícséretesebb dolog ez a magyar irodalomra. — **X. Y.** A «Tudomány hőse» még két hónapig fog tartani. A «Vasárnapi emlékek» a következő számban fejeződik be. Utána valami új jön, hogy mi, azt majd meg látja. Örvendünk, hogy a lap önnek és barátjának annyira tetszik.

A gimnáziumi és reáliskolai ifjúságnak házi olvasmányul különösen ajánlható:

ARANY JÁNOS „TOLDI“-JA.

TANULMÁNY

írta SZÉKELY ALADÁR.

Ára 1 K 60 fill.

Mindazoknak kik «Toldi»-val és Arany János költészetével szeretettel foglalkoznak — és melyik deák ne foglalkozna velük? — melegen ajánlható házi olvasmányul Székely Aladárnak ez a tanulmánya. Nagy haszonnal járó olvasmány, melynek élvezete után csak annál jobban értjük és érezzük át «Toldi» szépségeit, Arany János költészetét.

Kapható a «Franklin-Társulat»-nál Budapesten és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Negyed évre	2 kor. 40 fill.		
Fél évre	4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	
Egész évre	9 kor. 60 fill.	Megjelenik minden vasárnap.	

PIROS PÜNKÖSD NAPJÁN.

Ujjongó lélekkel nézzük a mosolygó természetet. Beszél minden fűszál, minden virág, beszél a lombkoszorús erdő; a mezők lengő-ringó vetései a pacirta hálaadó énekére hallgatnak, s megszállja az embert valami névtelen, szent és nagy érzelem, mely felragadja a Mindenek Alkotójához. A gyümölcsessel keesegtető nyár meleg lehellete életet önt a földbe, teremtő erővel ruhazza fel a földet, s a miképen él, hat és dolgozik az egy napig élő kis bogár, úgy él, hat és dolgozik a századokra számító faóriás, meg a véges határok között élő ember.

A szántóvető kimegy a mezőre, végig nézi a vetést, melynek ugarát ekéjével hasította, mikor még az őszi tarló torsai hirdették, hogy itt még nem régen áldás pompázott, nehéz, keserves munkának a gyümölcse, s már akkor éltette a remény, hogy újra lesz áldás — ha dolgozik, mert ingyen nem kap a halandó ember semmit abból a közös nagy kincsből, mely a föld termő erejében rejlik.

Ilyen megmunkálásra váró föld a mi elménk és szívünk is. Fiatal éveink a munkának éveit. Neki indulunk biztató szóra, de még vakon, meg nem értve, hogy mi a sok-sok évi munkának az igazi czélja. Játékos kedv tart egy ideig fogva, örvendünk a *mának*, s reményeink a *holnap* örömeig terjednek, aggodalmunk kicsinyes és éretlen; ámde az idő telik, múlik, a játékos kedv megeszappan, a ma öröme megzavarja a holnap, a holnapután — a jövő gondja. Mind tisztább lesz a kép, melyet apró, igénytelen vonásokból állítunk össze a jövőről, czélt tűzünk ki mi, kik eddig czéltalanul járkáltunk, s kezdünk erőt gyűjteni, ismereteket szerezni, akarunk valamit elérni

s immár tudjuk, hogy meg kell fognunk az ekeszarvát, hogy mélyebb barázdákat kell hasítani, hogy nem álmok láncolata az élet, nem ingyenadomány a mindennapi kenyér: hanem a munkának küzdő-tere, s a kenyér napszám, melyért meg kell izzadnunk napról-napra.

Mikor pedig az ember eddig jutott: új korszak kezdődik az életében, a legszebb és legdicsőbb korszak: a *tudatos munka* korszaka. Megértve azt, hogy magunkért dolgozunk, hogy a kenyér, melyet szerzünk, nem alamizsna, nem a szülői szeretetnek önkényes adója: észrevétlenül is fokozódik munkakedvünk, izmosodik önértetünk; tudva azt, hogy van czélunk, minden erőnknek ennek a czélunk elérésére összegyűjtjük, irányt szabunk önmagunknak, kezdjük megérteni, hogy a férfiú sorsa küzdés.

Nem hagynak el az álmok sem, beleszövődnek aranyzással a küzdelembe, remény és bizakodás, hit és magasröptű tervek foglalkoztatnak. És ez így van jól. A szív nem zárkozhatik el, s az ifjúság álom nélkül rideg és vigasztalan. Álmodjunk nagy dicsőségről, nagy sikerekről, mert ez az álom és ez a remény minden küzdelemnek az éltető forrása. A ki nem melenget szívében egy-egy nagy vágyat, az korán kidül; révedező szeme elől a czél eltűnik, s gyakran egész életében nem találja meg többé. Higyjünk és bizzunk és dolgozzunk, mert felülről jön az áldás.

Előre törni bátran: ez legyen a jelszó. Piros pünkösöd napján szálljon meg újabb reménység, hogy nem leszen hiabavaló a küzdelem, s el fogjuk érni azt, a mit czélul kitűztünk. Köröttünk zsibong az élet, fel tette! Ki rózsagyöngyön akar pihenni, annak meg kell alkudnia a tövissel, s csak az lehet nekünk édes és drága, a miért

verejtékünk hullott, a miért meg kellett emberül dolgoznunk.

Piros pünkösdi napján sok ezer magyar diák mérközik meg a versenytéren és szellő lengeti a győzelmi zászlót, melyre e büszke mondás van himezve: «Ember küzdj és bizva bizzál...»

A magyar diák válasza egész életére jelzavául e nagy biztatást, melyben a költő filozófus felmutat az égbe, mikor azt mondja: «bizva bizzál» — Felülről jön az áldás!

A MAGYAR DIÁKOKHOZ.

A tornaverseny alkalmából.

Pünkösdi ifjúság: a fiatal és vén,
Dagadó kebelled tereád tekintvén,
Büszke, nagy örömmel lengeti kendőjét,
Látván itt egy képben múltját s jövőjét.
Pompázol előtte, tarka-barka mezben;
Zászlód itt is ott is napsugarban lebben;
Délceleg soraidon tüzes, erős lelked,
Ajkaidon a dal hirdet honszerelmet.
Lábaid porában kél dobogó lárma,
Mintha ma e földön ősök serge járna...
Nemes a mozgásod, büszke a nézésed,
Arccodon lobog, ég ősi, tüzes véred!
Mutatod erődöt, izmod, ügyességed,
Levente tornáink emlékebe idézed.
Ifjúvá varázsolsz ma törődött aggot,
Véli: veled együtt forgatja a kardot,
Melyet a szabadság ótalmára ránta,
Lobog az ősi tűz, légy hálás iránta!
Tapsol egész hazád, ez a szívek tapsa...
Most kovacsolódik a szeretet kapcsa,
A mely összeforraszt egy egész országot,
Régi dicsőséget s örök ifjúságot...
Örök ifjúság légy, ne ám csak pünkösdi,
Mely a nagy eszméket a szívébe edzi!
S támad ott belőlük szent erős föltétel,
S eserlombra lesz méltó a biznyságtétel.
Szedd föl a virágot, mit ma eléd szórnak,
Legyen az pálmája minden szépnek, jónak...
Vidd haza e pálmát, testvériddel oszd el!
S hogy ki voltál te ma: soha se feledd el!

Mosdóssy Imre.

Ha a polgári kötelességnek szigorú szava töled munkát, erőt s fáradságot, talán életedet s a földi életnek minden örömeit, minden reményeit kívánja áldozatul: ne késlekedj, első és legszentebb legyen előtted a haza!

Deák.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 34

— De... de valami félelmes kísértet ne jelenjék meg... nekem még a gondolatra is borsózik a hátam.

— Ne félj, nem fogsz semmit látni, csak a víz zuhogását, fortyogását fogod hallani. De jól jegyezd meg, hogy mit kell tenned. Először is a kert ajtaját kissé nyitva hagyod. A démonnak azon át kell bejönnie, az ajtó mellé tégy vizet és gyümölcsöt a démon számára. Ezt a démon elvárja mindenkitől, a ki a jövőjét akarja megtudni. Anyámtól tanultam a jövőmondást, s ő híres volt a thesszáliaiak között is ebben a mesterségben... Ne feledd el, hogy a kert ajtaját egy kissé ki kell nyitnod.

— Minden úgy lesz, a mint mondad, csak aztán kedvező legyen a jóslat.

— Mit hallottál a tárgyalásról?

— A bírák össze-vissza loesognak mindent... az ítéletet csak holnap hirdetik ki.

— Holnap, tudod bizonyosan?

— Úgy hírlik.

— Hát Jone?

— Most is tele van haraggal és gyűlölettel a gazdánk iránt.

— Itt a szomszéd szobában van?

— Nem, az emeleten. No de sietek, mert egyéb dolgom is van.

XXXV.

Darázs téved a pók hálójába.

Azon a kert-ajtón, melyet Sosia szándékosan nyitva hagyott, este nem a démon, hanem Kalenus lopózott be. Ügyet sem vetett a gyümölcsre és vízre, mely a küszöb elé volt téve.

— Sovány kis áldozat az istennek! — mondá vigyorogva. Ha mi papok nem viselnék gondját az isteneknek, az emberek buzgósa miatt akár éhen halhatnának...

Bement az oszlopos udvarra, s épen szembe jött vele Arbaces.

— Hé, Kalenus, engem keresel? — kérde az egyiptomi, s bizonyos neme a zavarnak nyilatkozott hangjában, sőt egész viselkedésében.

— Téged, bölcs Arbaces — s remélem, hogy nem jöttem alkalmatlan órában?

— Nem. Épen az imént tüszentett háromszor egymásután Callias, a szabados, ki jobbfelül állott mellettem — sejtettem, hogy szerencsét

hoz reám — s ime az istenek Kalenust küldötték hozzám.

— Ne mennék be a szobádba, Arbaces?

— A mint kívánod!... De lásd, az éjszaka enyhe, a friss levegőre még mindig nagy szükségem van. Nem épültem fel egészen a betegségből... Sétálgassunk a kertben, nem félhetünk avatatlan fülektől.

— Jól van! — felelte Kalenus, s a két jó czimbora künn maradt a kertben.

— Felséges éjszaka!... Épen olyan, mint húsz évvel ezelőtt, mikor először léptem Itália földjére... Úgy van, kedves Kalenusom, már húsz éve... Öregedünk, de én még örvendeni szeretnék az életnek.

— Erre pedig van módod, Arbaces, több mint más halandónak. Rengeteg kincséd és elpusztíthatatlan egészséged van... Szerencséd is van nagy,... épen most gyűrted le egyik legnagyobb ellenségedet —

— Az athenit gondold?... Igaz, holnap fogják halálra ítélni. A bírák erősen kardoskodnak a halálítélet mellett. Te azonban csalódsz, ha azt hiszed, hogy Glaukust én ellenségemnek tekintem. A szerencsétlent nem gyűlölöm, legfeljebb vetélytársamtól szabadulok meg, ha elpusztul. A gyilkos —

— Gyilkos! — ismétlé Kalenus sajtáságos mosolylyal, s reá szegezte tekintetét Arbacesre. Az egyiptomi büszke arczán egyetlen vonás sem változott meg.

— Gyilkos!... Sebaj, ha ezt a bünt variják a nyakába, te azonban a legjobban tudod, hogy Glaukus ártatlan.

— Beszélj világosabban! — mondá Arbaces hidegen, mert el volt készülve arra, a mit Kalenus mondani akar.

— Arbaces, — suttogá Kalenus — én ott voltam a Cybele berkében, a bokrok között rejtőztem épen a kápolna mellett. Mindent láttam és hallottam. Láttam, mikor te Apäicidest leszúrta. Helyesen cselekedted, mert ő ellenünk akart merényletet elkövetni, az áruló!

— Te láttál mindent? — kérde Arbaces közönyösen — sejtettem, — és egyedül voltál?

— Egyedül! — viszonzá Kalenus álmélkodva az egyiptomi közönyösségén.

— Mit kerestél te akkor éjjel a berekben?

— Apäicides találkozását akartam kilesni, mert Olinthus itt adott az ifjúnak találkozózt, s én ezt tudtam. Isis papjait akarták másnap a nép előtt pelengérré állítani.

— Elárultad már valakinek, hogy mit láttál? — Nem, uram, a titok még itt pihen szolgád kebelében.

— Bourbonak sem szólottál semmit?

— Az istenekre, nem!

— Mi legjobban tudjuk, hogy az istenekre való esküdözés mennyit ér.

— Nos hát a boszúdtól való félelemre mondom, hogy ő sem tud róla semmit.

— S miért titkoltad eddig és még előttem is? Miért vártál addig, míg az athenire a halálos ítéletet akarják kimondani, s miért tetted épen most szóvá előttem?

— Mert... mert — dadogta Kalenus megzavarodva.

— Ha te nem tudod, kedves Kalenusom, én megmondom neked — viszonzá nyájasan mosolyogva Arbaces, s a vállát megveregette Kalenusnak. — Azért nem mondtad meg eddig, hogy az ügy bonyolódjék, hogy a nép dühe szomjúhozza a gyilkos véret, hogy te ezzel a féltékenyen őrzött titokkal az utolsó perczen előállj, s szabd meg az árát titoktartásodnak, melytől életem és becsületed függ — mert ha te oda állasz a bírák elé, s megmondod, a mit tudsz, az oroszlán körme reám vár, nem Glaukusra... Nos, eltaláltam, Kalenus?

— Arbaces, te búbajos vagy, kiolvasod a legtitkosabb gondolatokat...

— Ez a mesterségem — viszonzá barátságos mosolylyal az egyiptomi. — Nos, hallgass tehát tovább is, ha minden jól végződik, fejedelmi jutalomban részesülsz.

— Bocsáss meg, mester!... Igéreted annyi, mintha már a jutalom a kezemben volna, de egy kis előleg... tudod, hogy mi jól ismerjük egymást. A titoktartás istenének az oltárára egy kis áldozat is illik. Hogy a titoktartás rózsája szebben virulhasson, arany-esővel bőven kell a tövét öntözni.

— Milyen szellemes, költői hasonlat! — jegyezte meg Arbaces még mindig nyájás mosolylyal. — Nem várnál holnapig?

— A halogatásnak nincs értelme. Holnapig sok minden megváltozhatik. Halasztgatásodat gonosz előjéleül tekinthetem annak, hogy ígéretedről később esetleg megfeledekezel.

— Jól van, Kalenus, mit fizessenek tehát neked?

— Életed nagyon drága, kincséd pedig tömérdek van — mondá Kalenus ocsmányul vigyorogva.

— Ötletes vagy!... nagyon ötletes! — szólj, mennyit adjak?

— Arbaces, én azt hallottam, hogy palotád boltozatos pinczejében halomban hever az arany, drágakő; Nero is koldus volt hozzád képest. Van miből adnod, marad elég neked, s Kalenust is a leggazdagabb pappá teszed Pompéjiben.

— Jer velem, Kalenus! — mondá Arbaces látszólag őszinte, jóindulattal. — Régi jó barátom vagy, mindig híven szolgáltál nekem. Nem akaratod, hogy szégyenszemre pelengérré állítsanak engem, a mint hogy én sem lehetek fukar ilyen szolgálat megjutalmazásában. Jer, megmutatom neked kincses kamrámat. Hadd legeltesd a szemed az arany-garmadákon, a drágakövek vakítsanak el. Ha látod majd, hogy milyen dúsgazdag a te barátod, nem gondolsz többé arra, hogy megrontsd balga elmével Fortuna kegyeltjét. Ha Glaukust az oroslán széttepte, eljősz majd másodszor is velem a boltozatos kamrába . . . Nem vagyok-e, mondd, őszinte barátod?

— Te vagy a legnagyobb, a legjobb ember a világon — rebegte Kalenus szinte sírva képtelen örömeiben. — Megtudod-e nekem bocsátani, hogy csak egy pillanatig is kételkedtem nagylelkűségben?

— Csitt! . . . mindjárt leérvünk a pinczébe.

XXXVI.

Nydia szökése nem sikerül.

Nydia türelmetlenül várta, hogy Sosia jöjjön, a ki szintén izgatott volt, s hogy az ördögös mesterséghez elegendő bátorsága legyen, egy kis szivőrsítőt kortyantott le.

Azután belépett a vak leány szobájába.

— Rendben van minden Sosia?

— Rendben van, de nekem már előre is borsózik a hátam. Te, mondd, hát csakugyan nem látok kísértetet? . . . A démonokról nem vagyok a legjobb véleménynyel.

— Ne félj semmitől! — Nyitva hagytad a kert ajtaját?

— Nyitva. Egy kis asztalkára diót és almát is tettem.

— Helyes. Az ajtó tehát nyitva áll, a démon bejöhet.

— Meghiszem azt.

— Add ide, Sosia, a lámpást. A szoba ajtaját pedig sarkig nyisd ki.

— Jaj, te csak nem akarod a lámpást eloltani?

— Világért sem, de varázsszavakat kell hozzá is intéznem. A viláosság szelleméhez szölok. Ül le!

Nydia halk hangon énekelni kezdett:

Bűvös dal a levegő szelleméhez.

Láthatatlan légi szellem
A thesszáli lány hív léged,
Az Olymp tövén születtem,
Ott tanultam bűv-igéket.
Holdat égről földre hív le
Bűbajos dal, bűvös ige
Mindent, a mit perzsa-ész
S tud Egyiptom minden bölese
Minden mágus tenni kész:
Ránk szállott az mind örökre.

Láthatatlan légi szellem
Hív a vak leány, jelenj meg!
Tedd meg, a mi érthetetlen
Mondj jövődöt a jelennek.
Láthatatlan légi szellem
Üdv neked, most légy mellettem.
Víz tükrére rálehelj —
S kérdésimre úgy felelj!
Jőjj, ó jőjj!

És én áldlak tégedet,
Jobban, mint Vénust lehet,
Vagy azt, a ki fényt ad nekünk,
S azt, ki ránk éjjelt bocsát
Vagy kinek villámit féljük . . .
Üdv, dicsőség száll reád
Jőjj, ó jőjj!

— A kísértet jön már bizonyosan, érzem, hogy a hajam szálaai kezednek ég felé állani — mondta rebegve Sosia.

— Tedd a vízzel telt dézsát a földre. Adj egy ruhát, hogy kössem be a szemedet.

— Jó, jó, csak ne szoríts olyan erősen.

— Látsz valamit?

— Jupiterre, csak vak sötétséget látok.

— Intézd most halkán, suttogó hangon a szellemhez a kérdéseidet, háromszor egymásután. Ha a felelet kedvező, akkor a víznek zuhogását, sustorgását fogod hallani. Ha a felelet tagadó, akkor a víz tükre csöndes marad.

— Ne csinálja a vízzel hókusz-pókuszt, tudod, hogy nem szeretem. (Folyt. köv.)

Keresd

Az embereknek jobb szeretetét;

Mégis sokat ne építs rájuk is.

A legtöbb barátság csak kölesön kapott

Pérez, és ha egyszer fölhangysz a kamattal,

A pénz is egyben visszakeretik.

Garaj.

A BÓRA ÉS SIROCCO.*

Sebenicot, a hol akkoriban tartózkodtam, keskeny csatorna köti össze a nyílt tengerrel, a mely itt épen nem nyílt, hanem tele van kisebb-nagyobb sziklaszigetekkel, melyek a kilátást minduntalan zavarják. Már midőn Sebenico városába érkeztem, útközben a hajóról szemembe tűnt az egyik ilyen sziget (scoglio) öblében egy kis, igen szép fekvésű, növénykoszorúval övezett városka s elhatároztam, hogy ide kirándulok.

Egyik délután, alkonyattájt, különös ideges hangulat fogott el, meguntam az örökös kopárságot, a hideg, kihalt várost, a fojtó, száraz levegőt, mely forró gőzburokként borult a környékre és soha sem tűnt föl oly elviselhetetlennek, mint ép akkor estefelé. Leküzdhetetlen vágy kapott meg, valami belső ösztön kergetett: Szökj, menekülj innen, még belebetegszel, ha tovább gyötörteted magad! — Ok nélkül verejték ütött ki rajtam. Olthatatlan szomjúságot éreztem, álmos bágyadság lepott meg, az a kellemetlen, álmos levertség, mely a lappangó betegségek csalahatlan előjele. Láttam ugyan másokon is a tompa levertséget, izzadságos, megnyúlt arezokat, de még sem lehettek oly rosszul, mint én. Mi történhetett velem? Ijedten gondoltam az egyetlen eshetőségre: bizonyosan mocsárlázat szedtem föl tegnap a kirándulásom alkalmával. Mikor ugyanis a Kerka folyó vizeséseit néztem meg, órákat töltöttem a lápos, büzhödt morotvájú vizen. Ez lesz. Mocsárláz ellen pedig egy a védekezés, rögtön el kell hagyni azt a környéket, a hol szerezte az ember.

Meneküljünk! — igen ám, de hova?

Hajó csak három nap múlva köt itt ki, kocsival a Karszton lehetetlen átmenni; jövel kis sziklasziget! Ez fog engem megmenteni.

Egy parthoz láncozt, kis vitorlás bárkának tudakoltam gazdáját. A vén padrone ott hűselt az egyik vízmenti csapszék lugasa alatt. Előálltam kívánsággommal.

Jól megnézett a kikutathatatlan együgyű tekintével, aztán azt kérdezte:

— Muszáj az úrnak oda átmenni?

— Igenis muszáj, itt nem maradhatok egy napot sem. Holnap hajnalban szeretnék indulni.

— Oszt' mikor jönnék vissza?

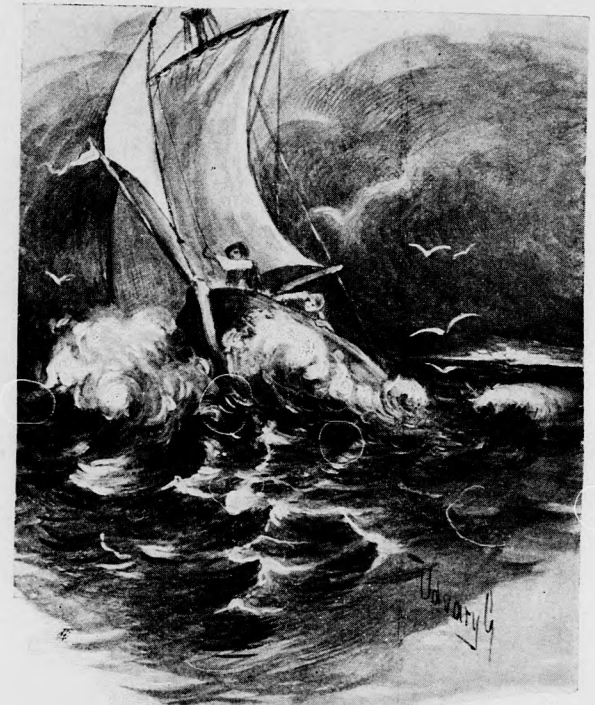
— A mikor kedvünk tartja! Megfizetem a mulasztását.

* Mutatvány Solymossy Sándor «Úti rajzok» című most megjelent könyvéből.

— A mi kedvünket aligha kérdezik meg oda-fönt, morogta csak olyan bárgyú, egykedvű ábrázattal. Azért kérdelem, folytatta csendes tengerész-morfonderiával, mert a hazajövetel nem lesz könnyű. Vagy holnap ebédután jövünk meg, vagy csak egy hét múlva.

— Nem értem, öreg!

— Nem érzi az úr magán, hogy sirokkót kapunk? Pedig olyan uborkaszíne van egészen. Rólam is csak úgy csurog a víz. Hát úgy nézem, hogy holnap délután még visszajöhetünk, de estére már nem lesz hajó a tengeren.

A VIHAR.

Kissé megnyugtatót ugyan, de még sem hittem neki egészen. Hatha mégis malária kóvályog ereimben. Megalkudtam az öreggel s ígerte, reggel készen vár.

Szavának is állt. Még szürkülettel indulhattunk s mire a nap fölkapaszkodott Svila-hegy éles tetejéig, Zlarina szigete előtt vitorláztunk, majd egy nagy kanyarulattal befordultunk az éjszaka-nak néző, biztos öbölbe, melynek mélyéről a kies fekvésű kis helység, Zlarina, integetett felénk.

Reggel a tenger mindig párás: föl se tűnt tehát az a félig áttetsző, sápadt ködfüggöny, a mely körül a vízre ereszkedett. Fönt a magasban sötét fellegek lógtak alá, kiállhatatlan hőség települt mellemre, valamint padronem is sűrűn törül-

DALMÁT NÉPVISELET.

gette izzadságos homlokát; bár neki kettős oka volt rá: a mozdulatlan, szinte dermedt levegő miatt nem egyszer kellett evezőhöz nyúlnia, hogy tovább bizgassa könnyű bárkáját.

Útközben a sirokkóról beszélgettünk, mialatt Pave Kargotics úr (padronem becses neve) teljesen eloszlatta maláriás aggodalmamat. Nem volt nekem semmi bajom, csak a sirokkót éreztem meg kissé erősebben, mint az idevalók. Nem volt tehát okom a légváltoztatásra, így hamarosan abban állapodtunk meg Pave úr indítványára, hogy ebéd után visszatérünk Sebenicoba.

— Akkorra már gyorsabban hazaérünk, mint jöttünk, jegyezte meg stric (bácsi) Pave kétes vigasztalásul.

Zlarina is csak olyan városnak csúfolt fészek, mint a dalmátparti települések általában; messziről többet ígér, mint a mennyit a helyszínén bevált. Viharverte, barna kövisek, egy magában szomorkodó templom, ritkás lombdís, a melyről kitűnt, hogy kecségetető olajerdők helyett egyszerű ogradákból áll, vagyis kőgáttal körülkerített kertekből, a mikben esenevész törpén marad a szőlő meg az olajfa. Hanem a bora kitünő.

Itt terem a híres maraschino. (Jól megkülönböztetendő az ismert dalmát pálinkától, a mit szintén így hívnak.) Tinta-fekete, sűrű ital, mely nekem fáradságos ebédelőtti sétám után szerfölött ízlett. Pave úr nagyban kínálgatott vele ebéd alatt, ő maga azonban almabort ivott. Nem öreg embernek való, jegyezte meg bizgatásaimra, kivált nem olyan út előtt,

a milyen a délutáni lesz. A padrone kiment, rendbeszedte vitorláját, még egy kötelet kötött a kormánylapátra, aztán jött jelenteni, hogy mehetünk. Minek ez a nagy sietség! Cseppet sem volt inyemre az öreg kishitűsége, meg is mondtam neki, mire ő szokatlan határozott hangon csak annyit felelt:

— Vagy most megyünk, vagy egy hét múlva. Tessék választani!

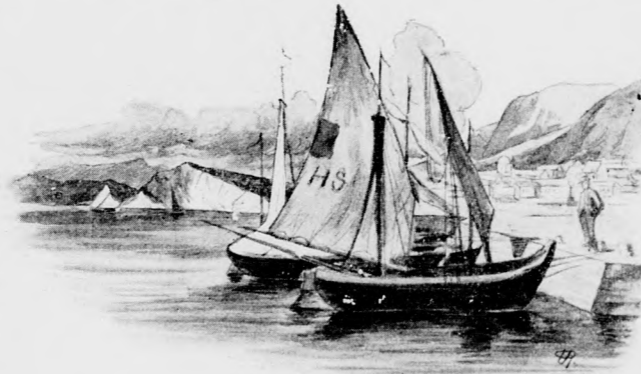
— Nem kell félni, öreg, nem lesz semmi baj! — bátorítottam jóakaró fensőbbsséggel.

Nem is volt baj, míg az öbölben jártunk; a felszín széttört, fakó tükörhöz hasonlított s csak alig fodrozta szél. Vitorlánk büszkén kidagadt s mentünk nyilsebesen ki a nagy víznek. A bárka féloldalt hajolva, sustorgó barázdát hasított az olajszerű elembe s mögötte hosszú fehér habfodor jelölte nyomát. A szabad víznek odakint már akkor különös színe volt, nem olyan egyöntetű aczélszürke, mint az öbölé, de haragoszöld bársonyszövehez hasonló; sötét alapszíne meg volt hintve fehér pontokkal, apró világos csikokkal. Fölülről sűrű füstgomolyként ereszkedtek rája a nehéz felhők.

Szinte észrevétlenül termettünk a vad hullámzás kellő közepén. A szélső sziklafok eltűnt, vele a csöndes öbölvíz, helyette körülöttünk bizsergő, forrongó habtajték, mely magasan tánczolt a bárka körül. Micsoda kis, lélekvesztő esónakká törpült a mi vitorlásunk az elemek e hatalmas tombolásában! Micsoda kishitűség fogott el egyszerre, ily közelben látva, hallva a vihar fenséges erejét!

— Bocsássa le a vitorlát, padrone! — kiáltottam az öreg Pavera ijedten. Mindjárt fölfordultunk.

— Nem kell félni! — adta vissza a kölesönt egy tengeri fóka nyugalmával. — Ez semmi!

HALÁSZBÁRKÁK.

Tánczolunk majd még jobban is. Vitorla nélkül itt érne a sirokkó. Sietnünk kell haza! — mondogatta szakadozottan, a mint a szélrohamok miatt szóhoz juthatott.

— Hiszen benn vagyunk a sirokkóban nyakig!

— Dehogyan vagyunk, ez csak az előpostája . . .

A víztömegek lomha bakugrásai egyre félelmesebben magasodtak a bárka körül. Nem tudja azt elképzelni holmi kis vizet látott ember, mi az a haragos hullámzás nyílt tengeren. Nem egyforma hullámok azok, mint a minőt nagy gözösök vernek a Dunán, hanem bűvész-skatulyákhoz hasonlóan, a legnagyobbban kisebb méretű szökdel, abban megint kisebb s így végtelen változatban, a színek százféle árnyalataival gyűrődik, tolakszik, szökik, tornyosul a felszín csipkés tömege pokoli gyorsasággal, kábító forgatagban.

Legkülső mindig a magas hullám, mely mint egy óriásbálna háta ütődik föl majd emeletmagasságig s idő kell hozzá, míg tetejéről a csónak lezuhan mélyes völgyébe. Itt egy darabig katlanban vagyunk, körül a kilátás szűk, elfogják a látóhatárt előlünk a három méterre felnyúló hullámfalak, melynek ormaira ijedten néz föl a szem. Azután megint nyomódnak méltóságos, lassú tempóban a gerinczre s kitarul az infernalis tombolás látóképe egész a szürkén derengő partokig; közvetlen a csónak mellett mély völgyek tátognak, s az ember találgatja, melyikbe bukik alá a következő perczben. Lejutva, mint a gyerekhintán, a szomszéd víztömeget látjuk felszökkenni. Alant a víz sötét, körül a hullámfalak vastagságuk szerint zöldesen áttetszők, gerince körül a habfodor alatt sárgás, a domboldalon kisebb-nagyobb lapos foltok villanak meg: a melyik vízszintes, az barnán tükrözi vissza a főnkóválygó viharfelhőt, a menetelésben a szemközti eső hullám bukóhabjának fehérsége látszik meg . . . Borzalmas, fenséges látvány! Nem kockáztatnám meg újra, de sokért nem adom, hogy ilyen közelből láttam.

Bárkánk a vízfelszín minden szökkenését híven közölte velünk. Simult puhán, könnyedén a szeszélyes ringáshoz. Nemcsak a nagy hullámok szabályos, lassú váltakozását érezte meg; közben lendületeit követve, magasba nyúló orral vagy mélybe bukva megbillent a kisebb hullámok váratlan taszigálására is. Megrázkódott a lendületek közt három-négyszer, cibált jobbra-balra, lefelé rohanva, vagy fölfelé ragadva utasait.

— Mit csinál, padrone?

— Vitorlát bontok, közel a part.

— Közel? Hol? Hisz eltart még egy óra hoszszat, mire odaérünk! Nem hogy haladnánk, de állunk!

— Azt hiszi? Azért húzom be, mert nagyon is gyorsan megyünk. Tudja-e, hogy nincs az Adriának olyan gözöse, a melyik ilyen sebesen haladna, mint mi most?

Elhittem neki, mert szívesen hallottam, de jó magamnak fogalmam sem volt haladásról. Mintha egy helyben tánczoltunk volna már félórája. Félóra! Egy hét alatt nem élek át máskor annyi izgalmat, nem szedek magamba annyi benyomást, mint ama rövid félóra alatt!

Pave Kargoticsnak igaza volt, nem sok idő telt bele s már a sebenicói tengerszoros szűk vízen bukdácsolt bárkánk; két oldalt föltűntek a kopár, kötörmelékes, unalmas Karszt-dombok, a kedves, drága, szívesen látott dombok!

Túl voltunk a veszedelmen.

Az igazi sirokkó pedig csak most következett. Lomhán csüggő felhő-rongyok mögül föllobbant az első villám, utána bömbölő dörgés vágódott a házak falaihoz, aztán beütött a végítélet napja. Omlott a zápor, zengett, harsogott az ég, ordított a szél s a mellett oly pokoli, fojtó hőség terjedt széjjel, mint a legjobb berendezésű gőzfürdőben.

Milyen lehetett kint a tenger?

Nem tudom, egyáltalában nem voltam rá kíváncsi.

Ha pedig az olvasó szokott ujságjának ama bizonyos helyén, a hol legtöbbször ez áll: «Fiume mellett a tenger csendes», azt olvassa: «Az Adrián sirokkó jár!»: gondoljon arra a szerencsétlen osztályra, melynek mindene, tápláló anyja, éltetője a tenger s az is évenként vagy hússzorolyképen dühöng végig kopasz partjain.

(Vége következik.)

VASÁRNAPI EMLÉKEK.

Falusi történet.

8

Mikor a piacra értek, a kápolna-domb felől egy gyalog-utas jött. Poros volt a ruhája, kezében egy csomó kikerics.

Juliska megállott, a mint megpillantotta. A gyalog-utas pedig lekapta a kalapját, s hozzá szaladt:

— Juliska! . . .

— Ferkó! . . . Ferkó! . . .

A leány megfogta Ferkónak a kezét, s azt mondta:

— Szegény Bertók nagyon beteg! Látni akar engem, hogy megvizsgáljam őt... Mit mondjak neki?

Ferkó lecsüggesztette a fejét. Úgy érezte mintha a villám sújtotta volna le.

— Beteg?... Mióta?... Mi a baja szegénynek?... Menj, menj, Juliska, mondd neki, hogy... hogy, a jó Isten tudja, hogy mit mondj neki!... Mondd neki, hogy én hazajöttem, s hogy én is meglátogatom... Menjünk együtt hozzá! Hiszen úgymint mindig együtt játszottunk, mikor még gyermekek voltunk.

— Menjünk együtt!... mondá Juliska, s mikor e szavakat kimondotta, mintha megerősödött volna a szíve.

— Bemehetek-e én is nénemasszony?... kérdé Ferkó a Bertók anyjától... Mondja meg előbb neki, hogy a messze idegenből most érkeztem meg. Ne ijedjen meg poros ruhámtól.

— Ó, be igazi jó fiú vagy te Ferkó!... mondá a Bertók anyja és megszorította a fiú kezét.

Bertók ekkor már türelmetlenül várt. Felült az ágyában s minden neszre figyelt.

Reá támasztotta a fejét sovány két kezére, nézett az ablakra, melyen át csalogató napsugarak ömlöttek be.

Az ajtó megnyílt, s belépett az édes anyja:

— Mit izent?... Eljön?

— El, fiam, már itt is van. Még más is jött, olyan a kit régóta nem láttál, a ki épen most érkezett haza, a kit te mindig szerettél, tudod, a a mikor még gyermek voltál.

— Ferkó?

— Ő bizony. Poros a ruhája, az arca, mert gyalog jött, s hogy velünk találkozott s megtudta, hogy beteg vagy szeretne látni. Beeresszem őt is?

Bertók nem szólott semmit, csak intett a fejével, kétszer is, háromszor is intett a fejével.

És a három gyermek újra együtt volt. A vasárnapi délutánok minden emléke felébredt a szívökben. Bertók hol az egyiket, hol a másikat nézte és hallgatott... csak a szeméből permetezett ki egy könnyesepp.

— Ne sirj, Bertók, már engedj meg, hogy most is a régi szóval vagyok hozzád, de én nem tudom, nem is akarom cifrázni a szót... ne sirj mert vége lesz minden bajnak, s akkor újra örvendeni fogunk az életnek... Aztán nem is vagy te olyan erősen beteg.

— Úgy-e nem?... Úgy-e, hogy nem?... Csak egy kicsit gyengének érzem magam, Ferkó... Én sohasem voltam olyan erős, mint te!...

— De az eszed erős, az pedig többet ér!

— Lesz-e belőlem egészséges ember?

— Lesz bizony!

A jó lelkű Ferkó beszélt egy-két ismerőséről a messze idegenben, a kik szintén betegek voltak. Ősszel leverte a lábukról a kórság, már azt hitték, hogy a tavaszt nem érik meg, pedig tavasszal ott dolgoztak a többiekkel a mezőn. Nem is a doktor, hanem a szabad természet, a jóságos Isten gyógyította meg.

— A jóságos Isten — mondá Bertók, s hosszan nézett Juliskára. — Úgy-e Juliska, nem haragszol reám?

— Hogy haragudnám?... Nem is haragudtam soha.

— Mégis, a vasárnapok miatt... hogy én akkor is nyitva tartottam a boltot... Bolond voltam.

Akkor aztán Juliskák elbúcsúztak, Bertók megfogta a kezüket. Az ő keze sovány volt és forró, a Ferkóé barna és erős, a Juliskáé sima és puha.

— Jertek el a jövő vasárnap is!... Minden vasárnap szeretnék titeket látni, csak egy pillanatra... Ő be szeretnék még egyszer gyermek lenni.

*

Ferkó megfogta Juliskának a kezét, s úgy kísérte hazáig. Épen, mint régen, mikor a kápolnadorombról jöttek, vagy a mezőről. A mészárosék kutyája hamis volt és Ferkó tele tömte a két zsebet kövel, úgy védte meg az ő játszótársát...

A mészárosék kutyája ma már nem ugat meg senkit. Annak is már lehet nyolcz-tíz esztendeje, hogy egy bika felkapta a szarvára.

Ferkó a kapunál megállott:

— Isten áldjon meg, Juliska, holnap eljövök hozzátok.

— Nem, most jere, velem jere! — mondá szeliden a leány s bemenek a kapun.

A bíró megveregette Ferkónak a vállát, a Juliska anyja megölelte, a nagyanyó pedig meg is csókolta. S a míg megcsókolta, egy kicsit könnyezett a két öreg szem.

Juliska arca úgy sugárzott a boldogságtól.

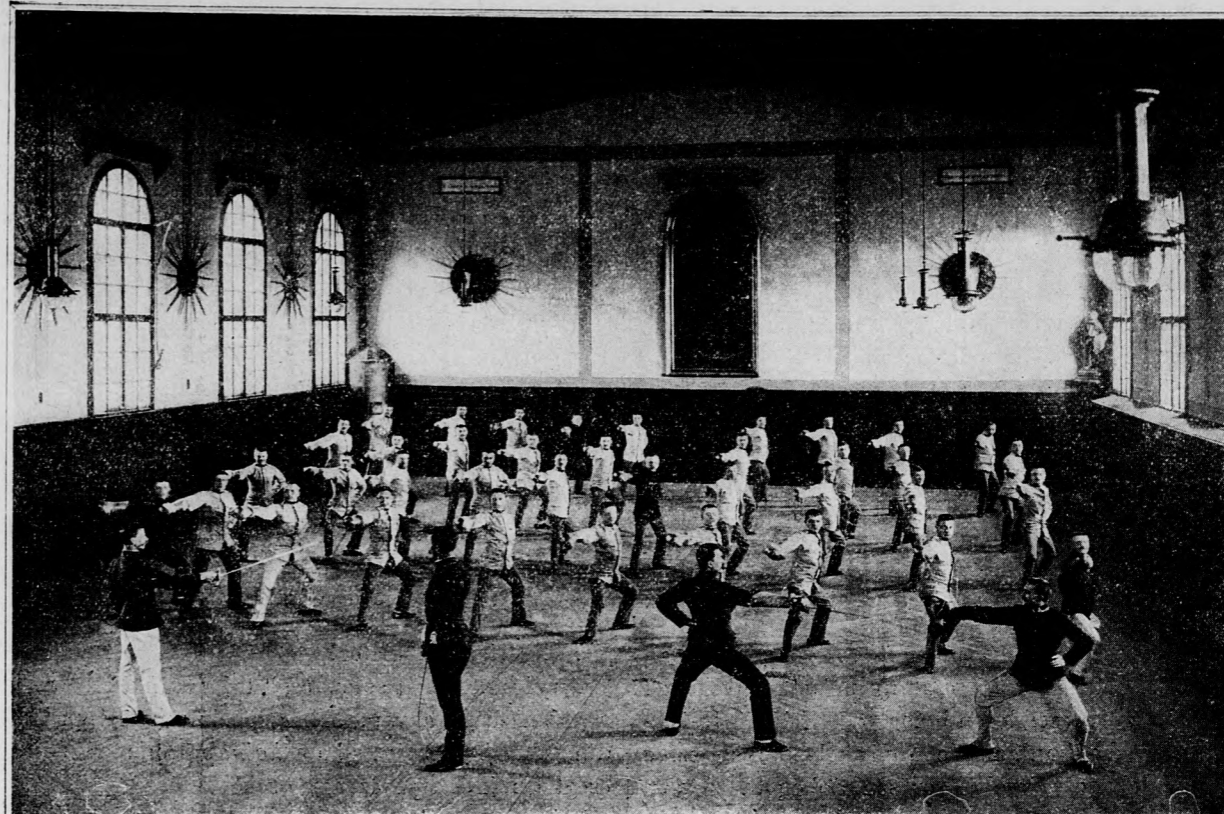
Ó ez nagyon szép vasárnap volt...! Erre a vasárnapra érdemes volt olyan sokáig, olyan hűségesen várni.

— Hát eleresztettek fiam?... kérdé az apa.

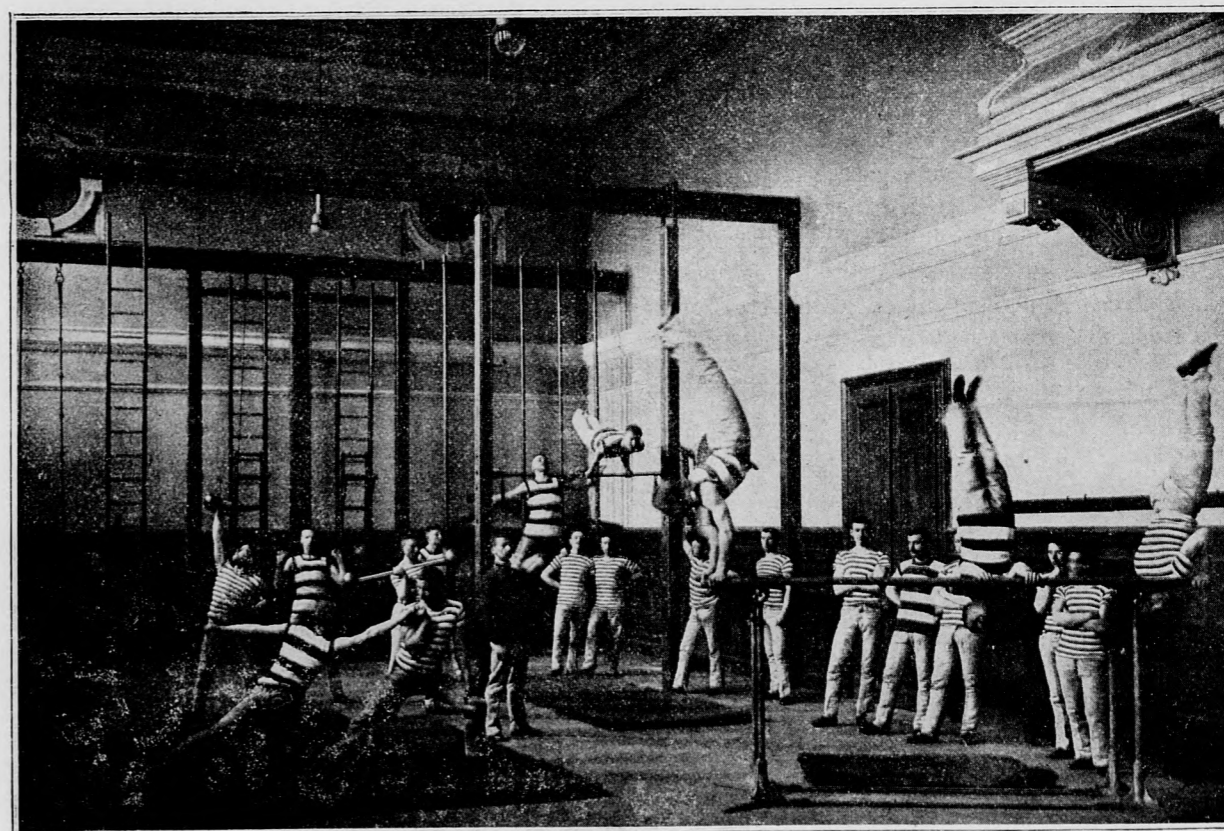
— Elszöktem úgy a magam jószántából...

— Ugyan!... Ugyan!... szörnyülködék nagyanyó!

— Úgy esett a dolog, hogy a bátyám erősen

A LUDOVIKA AKADÉMIA NÖVENDEKEINEK VÍVÓ GYAKORLATAI.

A LUDOVIKA AKADÉMIA NÖVENDEKEINEK TORNÁZÓ GYAKORLATAI.

akarta azt, a mit én egy cseppet sem akartam, aztán a körtefám kiszáradt, s a bátyám kivá-gatta, hát nekem sem volt ott tovább maradásom.

— Szóm zokon ne vedd fiam, de a beszéde-ből nem sokat értek — jegyzé meg a bíró nagy jó-akarattal.

Ferkó megvakarta a füle tövét, egy kicsit fur-csának tetszett neki is az, a mit mondani akart, de azért csak kimondotta:

— Hát megakartam kérdezni Juliskától . . . azt akartam megkérdezni, hogy . . . nem bánja-e, nem bánna-e, ha én örökre itt maradnék, ezért kellett haza szöknöm . . . s ha ő azt mondja, hogy nem bánja, akkor én akár a világ végére is elmegyek . . . úgy is mindenütt egyedül leszek.

Nagyanyó összecsapta a kezeit, s felfohászko-dik:

— Ó, ezek a gyermekek! . . . — de nyomban hozzá tette — mi is csak ilyenek voltunk, fiam!

És a bíró esendesen bólogatott a fejével, Juliska pedig oda simult az édes anyja kebelére, s a szíve úgy dobogott, de olyan erősen dobogott.

Ave Máriára csendült meg a harang. A haran-gozó is áldást hozott, mennyei áldást és békesé-geget.

A bíró kiment a tornácra, s elküldötte az ostoros gyereket Ferkóékhoz:

— Azt ízenem, hogy egy pohár borra szívesen látom őket, merthogy a Ferkó — *hazajött*.

Igen . . . igen, Ferkó *haza* jött, ez volt az igazi felelet, s Ferkó megfogta a bíró kezét, az ajkához emelte és fiui szeretettel megcsókolta.

A kápolna-dombon hullottak a vadkörtefa le-velei, de az ágak nem száradtak ki, s ha majd a tavasz rügyet bont — ismét megtelik apró, fényes levelekkel. És ismét suttogni fog, csak hogy akkor már együtt fogják hallgatni.

X.

Tíz év múlva.

A falu most is ott fekszik a völgyben. A ká-polna-dombon vaskerítéses, kő- emlékes sír áll, tele van ültetve kerti virággal. A köre Bertók neve van bevésbe. Még most is tisztán ki lehet olvasni minden sorát, pedig tíz esztendő alatt a betűk is lekopnak a kőről, ha csak úgy kicsire vészték.

A bolt helyén iskola áll, szép, kőből rakott épü-let. Úgy akarta Bertók, hogy iskola álljon ott, s merthogy a pénzt is ő adta hozzá, hát teljesedett ez az utolsó kívánsága.

A második kívánsága az volt, hogy őt a kápolna-dombra temessék. Hiszen az is szent hely volt, s

a ki iskolát épített, annak adhat a falu külön sír-helyet is. No hát oda temették.

Mert hiába kívánta oly nagyon az életet, csak el kellett tőle szakadnia. Nem is szenvedett. Egy vasárnap este elaludt, de olyan szépen, de olyan fájdalom nélkül. Nála volt Juliska és Ferkó. Virá-got hoztak neki.

Bertók összetette szépen a kezüket aztán kese-rűség nélkül mondotta:

— A jó Isten is úgy akarja, a mint ti . . . de reám soha se haragudjatok . . . soha! . . . soha! . . . Értetek el néha, tudjátok, vasárnap délután, s míg én oda lenn alszom, ti beszélgetsetek Bertókról, a ki elsiette az életet . . .

Ó, milyen szomorú, s mégis milyen igaz szavak voltak ezek! A halál elősejtelve még a fiatalt is bölcsesé teszi.

. . . Elsiette az életet!

Az élet nem siet soha, csak mi sietünk. Mikor a *mának* bánata van, akkor türelmetlenül epe-dünk a *holnap* után, s ha a *holnap* örömmel ke-csegtet, minden perc egy örökkévalóság. Pedig minden percnek meg van a maga rövid élete . . . ne siessük el, emberek, ne siessük el!

*

Amott jön a kápolna-domb felé a falu fiatal bírāja, vele jön a felesége és két kis szőkefürtű gyermek. Egyiket Bertóknak, a másikat Ferkónak hívják.

A kápolna-dombon virágok nőnek, éppen úgy, mint régen, még az árok is meg van, csak az eper-pusztult ki.

— Itt szépen játszodjatok, fiaeskáim! . . . mondja a fiatal bíró a gyermekeknek.

A gyermekek pillangót kergetnek, virágot szed-nek, a vasrácsos sírnak a rácsát tele aggatják kék, vörös, meg sötétfejjű virágokkal.

Hadd játszodjék a gyermek.

Ők pedig, a régi gyermekek ott vannak mind a hárman. Csak a harmadik alszik. A szíve porából azok a virágok nőttek fel, a melyeket Juliska ülte-tett oda. Fenn a végtelen magasságban aranyos rojtú felhők úszkálnak, s a vadkörtefa lombjai alig észrevehetőleg rezegnek, susognak, mesélnek:

— A gyermekek felnőnek, s a játékból az élet-nek komoly gondja lesz; de a jó szív a maga tiszta érzelmével mindig ártatlan, jó gyermek marad. Pillangó-kergető, virágszedő, fel-felújongó gyer-mek — ez a boldogság! Ez a futó perc, melyet soha vissza nem hozhat senki . . .

. . . Ne siessétek el az életet!

A nap verőfénye az égen, zümmögő ezüst hátú bogárcák a fák levelein, a gyermekek nevetgél-nek az árok partján, mert egy gyikocska kandikál reájuk a fűszálak közül . . . minden úgy örvend az életnek, csak az a két gyermek ott a vasrácsos sír mellett, mintha a szemét törölgetné.

. . . Ne siessétek el az életet! (Vége.)

A TUDOMÁNY HŐSE.

Kőrösi Csoma Sándor élete. Irta Jancsó Benedek. 8

Az egész tanulmányában sehol egy mondat, vagy kifejezés sínes, melylyel azt árulná el, hogy a magyar nyelv ős- vagy anyanyelvét valaha csak egy perczig is a tibetiben kereste volna; ál-láspontját e dologban világosan mutatja jelen-tésének következő helye: «anyanyelvem, a ma-gyar közel rokon, nem szavakban ugyan, de alkotásban a török, indiai, chinai, mogul és a ti-besi nyelvekkel». E rokonságot tehát nem a sza-vak hasonlóságában keresi, hanem az *alkotásban*, a nyelv szerkezetében, a mi már sokkal józa-nabb és tudományosabb álláspont a mai össze-hasonlító nyelvtudomány szempontjából is.

De miért rokon a magyar az alkotásban e nyelvekkel? Azért mert minden európai nyelvben, kivéve a magyart, törököt és finnnt, előrag van, a héber és az arab nyelv mintájára. Csakis a ma-gyarban s a velök együtt említett törökben és finnben vannak elő- és utóragok, mint az indiai-ban, chinaiban és tibetiben. Ez a felfogás teljesen megfelel az akkori kor tudományos álláspontjá-nak, legföllebb is csak azt vethetni Csomának sze-mére, hogy a sanskrit nyelv hovatarozóságát nem ismerte fel helyesen; de ha meggondoljuk, hogy a sanskritban azok a ragok, képzők, melyek a vele rokonos indó-európai nyelvekben, különö-nösen az újabb nyelvekben végtelenül el vannak kapva és concrét tartalmi jelentőségöktől meg-fosztva — terjedtebbek, concretebb jelentésűek voltak, sőt nagy részben önálló szavak, nem hi-báztathajuk, hogy a magyar nyelvvel, melynek képzői és ragjai ép ily terjedtek, sőt egyik-másik még ma is érthető, concrét jelentésnek, — alkotás tekintetében hasonlónok hitte. Csoma helyes és józan nyelvtudományi elveit leginkább az bi-zonyítja, hogy e hasonlóság alatt nem azt értette, hogy a magyar mint leánynyelv a sanskrit anya-nyelvtől származott volna, vagy hogy annak test-vér nyelve lenne, mert nyiltan kimondja: «*A ma-gyar nyelv pedig a sanskrit vagy arabssal szem-ben nyelvészeti tekintetben nem áll alsóbb rang-*

ban.» Ezeket megfontolva, bátran kimondhatjuk, hogy Csoma nyelvtudományi elvei egyenrangúak voltak Gyarmathy és Révai elveivel, kiket a hazai és külföldi tudományosság egyaránt az összeha-sonlító nyelvtudomány első megalkotói sorában emleget tisztelettel és csodálattal.

De még ha igaz is volna az az eddig közönsé-gesen vallott tévhit, hogy Csoma nyelvészeti té-vedéseknek lett tudományos tekintetben áldozata, még akkor is büszkén emlegethetnők Csomát a tudomány legelső hősei között, mert ő mint az egyetemes irodalom kutatója, mint a műveltség-történelem és a vallásbölelelet tényeinek búvár-lója talán még nagyobb volt, mint nyelvész. Igazi philologus volt a szó ama nemesebb értelmében, melyben philologusnak nevezhetjük Müller Mik-sát, Renant s mindazokat, a kik a nyelvvel együtt vizsgálódásaik tárgyává tették magát az emberi szellemet is történelmi és lélektani fejlődésben egyaránt. Valóban senki sem mondhatta nagyobb joggal magáról, mint ő e jelentésében: «Bátor vagyok, még kijelenteni azt is, hogy én nem csu-pán nyelvész vagyok, többféle nyelvet a végből tanulmányoztam, hogy a mívelt irodalommal megismerkedjem, hogy bejussak az ős régi idők-nek érdekes tárgyakkal telt tárházába, hogy ott hasznos ismereteket szerezzek, hogy képes legyek mantegy beleélni magamat minden korszakba s főzlekedni bármely hírneves nemzettel, épen úgy, mint a hogy teszem most az angollal.»

E jelentésből azt is megtudhatjuk, hogy eddigi tibeti tanulmányai alapján mennyit tudott meg a jugarokról, kiben ő nemzetünk őseit vélte. Egy tibeti író *Kun-ga Nyiny-pó* 800 évvel ezelőtt azt írta: Chinából kapták a tibetiek az orvosi tuda-mányt, Indiából az igazi hitet, Nepalból az élelmi czikkeket; északról a horoktól és a jugaraktól a törvénykönyveket és a kézi művészeteket. «A ti-beti könyvekben a jugarok neve yugarnak van írva s hazájok olykor Yugerianak mondatik. Ekko-rig más érdekest a jugarokról nem tudhattam meg, mint azt, hogy a *Stan-Gyur* gyűjtemény lajstromában említés van téve egy rövid érteke-zésről, mely a jugarok nyelvéből van lefordítva és röviden elbeszéli egy Sakya szobornak ezen országon keresztül való vándorlásait.»

Mint e jelentéséből tudjuk, ekkor már annyira előhaladt volt tibeti tanulmányaiban, hogy meg-igérhette az angol kormánynak, hogy ha megen-gedik egy évig még Szabathuban maradnia és ta-nítója, a zanskari Láma, ígérete szerint eljön, ak-kor egy év alatt a kormányhoz az élvezett gyá-

molítás fejében beterjesztheti a következő munkákat: 1. egy terjedelmes elméleti és gyakorlati tibeti nyelvtant angol nyelven, öt részben, 2. több mint 30.000 szóra menő szógyűjteményt tibeti és angol nyelven, 3. a tibeti irodalomnak rövid ismertetését. 4. Tibetnek rövid történetét tibetül, kiszemelve benszülött írók munkáiból. Ehhez melléketül egy rövid földleírást és chronológiát szinte tibeti nyelven, 5. szemelvényeket a tibeti irodalomból.

E jelentés elküldése után még majdnem teljes egy hónapig várakozott a zanskari Lámára, kinek segítségével megkezdett tanulmányait nem folytathatta és Szabathuban sem talált oly értelmes tibetül tudó emberre, ki pótolhatta volna. Elhatározta, hogy visszatér Zanskarba és felkeresi

TIBETI LÁMA.

a Lámát. Szabathut június 6-án hagyta el. Mielőtt Szabathut elhagyta volna azon tünődött: vajjon megint Kuhm felé menjen-e azon az uton, melyen jött, vagy Busahir felé? Kennedy ellátta mind a két felé szükséges útlevelekkel. Miután úgy értesült, hogy felső Busahirban vannak oly helyiségek, a hol tibetül beszélnek s akad egy-két zárda is, hogy e tartományban nem lesz nehéz oly értelmes tibeti egyénre találni, ki esetleg a Láma helyét pótolhatja, elhatározta, hogy utját a Sutledge folyam partján lefelé Busahirnak veszi.

Dr. Gerard, egy angol orvos és ezeken a vidékeken ismeretes nagytekintélyű utazó, ajánlólevelet adott neki a busahiri Rajah udvari tisztjeihez azon kéréssel, hogy az ott lakó tibetiek közül választsanak ki három egyént, kik podgyászát és könyveit Zanskarig szállítsák. Ezek a tisztek egy írott rendelettel egy ember kíséretében

a kanumi kormány tisztviselőhöz küldötték, kit azonban nem talált honn s a kivel csak később Nahoban találkozott. Podgyász-vívó utitársakat azonban ez sem tudott szerezni, sőt az a levele is eredmény nélkül maradt, melyet a Pittiben lakó várparancsnokhoz küldött. Végre a nahumi kormányzó egy Padma nevű értelmes öreg embert jelölt ki utitársául, kinek ellátáson kívül havonként 12 rupiát fizetett.

X.

Lelki gyötrődések.

Mikor Kanumba érkezett, úgy értesült az ott lakóktól, hogy ott egy Beli Rám nevű ember birtokában egyéb tibeti könyveken kívül meg van a *Kah-Gyur* és *Stan-Gyur* című nagy vallásbölcseleti könyveknek egy-egy nyomtatott példánya is, a melyet nagyapja a Teshi Lunpó nevű híres zárda környékéről hozott. Kőrösi Csoma megnézte e műveket, de semmi hasznukat sem vehette, miután itt a papok félhinduk, kik a tibetieket, mivel ezek marhahúst esznek, utálják, azonkívül tudatlanok és a tibeti nyelvet sem beszélik jól. Ezért hát ott hagyta Busahirt, Pittin és Lahulon át Zanskarba utazott. Utazásában rendkívül sok akadálytal találkozott, melyek részint az esős időszak beálltából, részint abból származtak, hogy nem kapott embereket, kik podgyászát a kellő gyorsasággal szállíthatták volna Zanskar felé.

Végre augusztus 12-én megérkezett Zanskar Teesa (Tisza) nevű helyiségébe, épen abba a faluba, melyben a Láma lakott. De a Lámát nem találta otthon. Üzleti ügyekben Tibet távol pusztáin utazott. Várakozott tehát reá, míg visszajött. Szeptember 12-én végre találkozhatott vele és rögtön meg is kötötte a szerződést, melynek értelmében a Láma tartozott volna neki a pukdali zárda családjához tartozó egyik szobájában 1825 november 10-től a következő év nyári solstiumáig segíteni tanulmányában. Teesából szándéka volt még Szabathuba visszatérni s a Láma is megígérte, hogy vele megy, a miért Csoma viszont azt az ígéretet tette, hogy ha szorgalmas lesz munkájában, fizetését a kialkudott összegben felül meg fogja javítani.

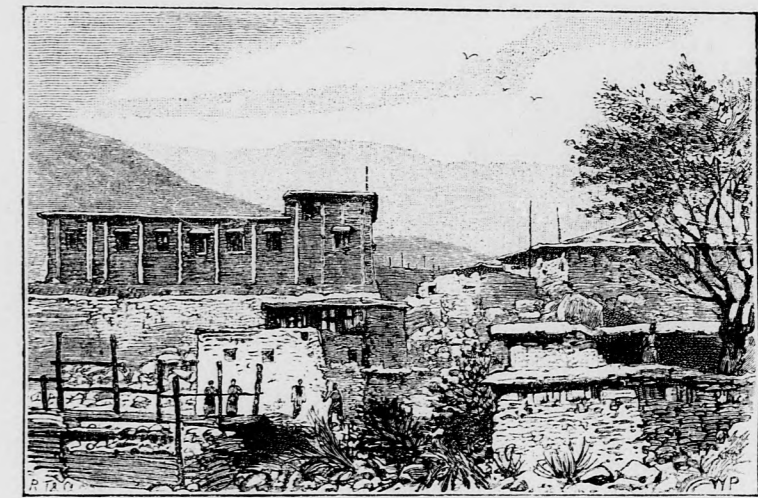
E közben Kennedy írt Dr. Wilsonnak, az *Asiatic Society* titkárának Calcuttába és kérte, hogy Csoma számára akár a kormánynál, akár a társaságnál eszközöljön ki egy pár száz rupiát, mert úgy van meggyőződve, hogy a pénzt nem lehetne tiszteletre méltóbb egyénre és jobb célra

fordítani. Dr. Wilson még e levél vétele előtt felkereste Csomát levelével, melyben több dologra figyelmeztette tibeti tanulmányaira vonatkozóan és egy folyóiratot (*Oriental Quartely Magazin*) megküldött neki, mivel abban a tibeti nyelvről némi adalékok voltak közölve, de a melyeket Csoma augusztus 21-ről írt válaszában helyteleneknek nevez, sőt egy későbbi levélben, melyet Kennedy leveléből s a mellékelt folyóiratról azt tapasztalja, hogy *Calcuttában a tibeti nyelv és literatura felől mit sem tudnak*, sőt a mi rá még ennél is leverőbben hatott, ebből a tudatlanságból azt is következtette, hogy talán nem is viseltetnek valami különös érdekléssel iránta.

A Lámában azonban csalatkozott, mert kötelességét annyira hanyagul teljesítette, hogy kénytelen volt elbocsátani csakhamar, mint maga írja 1827 január 18-dikán Kennedynak *«elvesztette drága idejét és pénzét»*. De megszerzett számos irodalmi művet, a többek között egy szótárt, mely ugyan tibeti nyelven van írva, de nagyon terjedelmes és a melyet, ha egy értelmes tibeti emberre talál, ki egyet-mást meg tud magyarázni, könnyen elláthat angol magyarázatokkal is. Miután nem volt célja idejét és pénzét tovább is vesztegetni, visszatért Szabathuba. Visszatérvén Szabathuba, azonnal jelentést tett Kennedynak a pukdali tartózkodásának most elbeszélte eredményéről, melylyel teljesen elégedetlen volt. Elégedetlenségét az is növelte, hogy a mint láttuk, azt hitte, hogy Calcuttában nem viseltetnek elég érdeklődéssel tanulmányai iránt, aztán értésére esett Mooreroft halála is, kiblen legőszintébb barátját, első és legnagyobb pártfogóját vesztette el. Azt hitte, hogy ily körülmények között nem veheti többé igénybe az angol kormány támogatását, bármennyire is biztatja Wilson. Elhatározta, hogy nem fog folyamodni pénzbeli segélyért, mert neki nem volt soha szándékában műveivel pénzt keresni. De el akarja készíteni legjobb tudomása szerint és meggyőzni a képesített orientalista tudósokat közleményei hitelessége és helyessége felől. Elhatározta, hogy minden tibeti irodalomra vonatkozó művét átadja az élvezett segedelem fejében a főkormány-

zónak, mert becsülete — mint a közmondás tartja — drágább előtte, mint a meggazdagodás.

E közben Kennedy bemutatta a Szabathuban megjelent lord Amherst főkormányzónak is és érdekében újra levelet írt Wilsonnak, hogy számára eszközöljön ki a társaságtól egy pár száz rupiát. Tagadhatatlanul ez az időpont volt Csoma életében a legfájdalmasabb, a legtöbb kétséget és lelki gyötrődést okozó. Látta, hogy az idő miként halad s ő kénytelen céltalanul vesztegetni. Lelkének ezt a hangulatát fejezi ki az a levele, melyet 1827 május 5-dikéről írt Kennedynak. Dr. Gerard, ki ügyében nagyon érdeklődött, kérte, hogy eddigi jelentéseit és iratait másolatban

TIBETI HELYSÉG.

küldje meg, mert közölni akarja Mackenzie-vel, a kormány titkárával. Ez okból kéri Kennedyt, hogy hozzá küldött jelentéseit és leveleit adja át Gerardnak, hogy közölhesse Mackenzie-vel. Dr. Gerard levele nagyon fájdalmasan érintette, mert ebből azt sejtette, hogy bizonyos elméleti fejtegetéseket várnak tőle, már pedig ő nem ereszkedhetett a spekulációk tágas mezejére, mert célja semmi egyéb, mint az, hogy egy beható nyelvtant és szótárt készítsen, valamint a tibeti könyveket és tudományosságot ismertesse. Ezeket el is küldhetné Calcuttába, de miután a tibeti orthographia tekintetében még semmi sines biztosan megállapítva, azt hiszi, hogy Calcuttában nagyon hibásan nyomnák, ha ő nem lehetne jelen; aztán meg szótárának befejezése is, miután második útjával Ladakba célta nem érhetett, még egy pár évi fáradozást kíván. Ez okból kéri Kennedyt: eszközölje ki a Calcuttába térhe-

tés engedélyét, hogy ottan iratait közrebocsát-hassa, vagy ha mint Wilson leveléből sejti, az volna a kormány akarata, hogy calcuttai útját elhalaszsa, akkor engedjenek még három évi időt a Busahirban való tartózkodásra és hagyják meg a busahiri Rajáknak, hogy engedje meg ama tibeti könyvek áttanulmányozását, melyek Beli Rám birtokában vannak a kanumi zárdában letéve. És ha a kormány e terveit jóváhagyja, akkor eszközöljön ki némi segédelmet is számára. «Ha indítványaim egyike sem találkoznék — írja valami sajtáságos fájdalommal levele végső sorai-ban — a kormány jóváhagyásával, minthogy a bizonytalanság és tétovázás kegyetlen és nyomasztó hatású egy érző szívre: kérem legyen kegyes a kormány rendeletét velem közölni».

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Országos ifjúsági tornaverseny. Az *oradi kir. főgimnázium* 38 tanulóval vesz részt az országos tornaversenyben. A tanulók az összes egyéni versenyekre jelentkeztek. Az előkészületeket Nagy Sándor torna-tanító vezetése mellett már hetek óta buzgón gyakorolták. — A *pozsonyi kir. kath. főgimnázium* 19 tanulóval jelenik meg a tornaversenyen. *Niedermann* torna-tanító vezeti őket. — A *székesfehérvári állami főreáliskolából* 37-en jönnek Budapestre. A csapatot *Exner Győző* és *Téri József* tanárok vezetik. — A *selmeczbányai ág. ev. lyceumból* a tornaversenyen 36 tanuló vesz részt. Szabad gyakorlatul buzogány-gyakorlatokat fognak bemutatni. Az intézet a fúles-labdajátékban is részt vesz. Úgy-szintén részt vesz a főversenyben is és az egyes versenyekben. Öltözet a következő: fekete nadrág és kabát, sötétkék sapka és ing, piros öv. — A *kassai állami főreáliskola* is szép csapatot küld ki a torna-versenyre; 45-en vesznek részt a nemes küzdelemben, melyre már néhány hete készülnek a tanulók, kiknek begyakoroltatása körül Nagy Károly tanár úr fáradozik.

Főiskolai diákkongresszus. Pünkösdkor tartja *Selmeczbányán* a magyarországi főiskolák ifjúsága országos kongresszusát, melylyel kapcsolatban torna-és vívó-versenyt is rendeznek. A kongresszus tárgysorozata 35 pontból áll, a melyek között találkoznak olyannal is, mely a középiskolai ifjúságot is érdekli, pl. A középiskolai önképzőkörök, Diákszokások és azok összegyűjtése stb. Vidéki főiskolák képviselőitében 150 hallgató jön el a kongresszusra, a helybeli erdész- és bányász-akadémikusokkal 300-an felül lesznek.

A Rőser János felső kereskedelmi iskola önképzőköre az intézet igazgatójának nevenapja alkalmából igen sikerült hangversenyt rendezett. A változatos műsor ének- és zeneszámokat, szavalatokat tartalmazott.

Iskolai kirándulások. A *budapesti ág. ev. főgimnázium* II. b) osztálya május 12-dikén Mikola Sándor tanár vezetése alatt a Zugligerbe és Hűvösvölgybe

rendezett sikerült kirándulást. — A III. osztály tanulóit május 16-dikán dr. Schneberger Nándor tanár vezette Visegrádra. — Az V. osztálybeliek május 15-dikén Ulbrich Sándor tanárral a Rákosra rándultak ki botanizálni. — A VII. osztály tanuló nagyobb kirándulást terveznek június 2-dikán a bánhidai milleniumi emlékhöz dr. Schneberger Nándor tanár indítványára és vezetésével.

Gyász hír. A *pozsonyi kir. kath. főgimnázium* május 1-jén harmadik tanulója halt meg: *Sido Aladár* VI. o. t. hosszas szenvedés után. Osztálytársai koszorút helyeztek koporsójára. — A *lévai kegyesrendi főgimnázium* egyik szorgalmas tanulója, *Klain Zoltán* III. o. tan., hosszú és kínos szenvedés után meghalt. Nyugodjanak békével.

Önképzőkörök krónika. A *szegedi kegyesrendi főgimnázium* önképzőkörének május 5-dikén tartott ülésén Dettre Pál VII. o. t. Slakspere «III. Richárd»-ját jellemezte. Bárkányi Ödön VIII. o. t. igen sikerülten adott elő egy részletet Petőfi «Apostolá»-ból. André János VIII. o. tan. érdemkönyvébe vette Makai Endre és Palócz Simon VIII. o. tanulókat dolgozatait, míg Landesberg Jenő VIII. o. tan. dolgozatát megdicsérte. Ifj. Nagy István VII. o. tan. bírálta Juhász Gyula VII. oszt. tanulónak «Ocskay brigadéros»-ról szóló ismertetését s megdicsérte. Juhász Gyula VII. o. t. ily czímen tartott felolvasást: «Tompá hazafias allegóriái». Végül Heim Ernő VII. o. tan. elszavaltá Abrányi Emilnek «A rajnai révész» cz. költeményét. Az önképzőkör május 12-dikén szavlati versenyt tartott. Komoly szavallattal kilenczen versenyeztek az elsőségért. A győztes Borsos Endre VIII. o. tan. lett, a ki Inezedy Lászlónak «A nővér» czimű költeményét szavaltta el. Díjakat nyertek még Szűts Endre, Tarján Lajos VIII., Pollák József VII. oszt. tanulók. A víg szavlati versenyt május 16-dikán tartotta meg az önképzőkör. — A *budapesti V. ker. állami főgimnázium* önképzőköre május 16-dikán tartotta záróülését. A titkári jelentés szerint a kör az 1900—1901-diki iskolai évben tíz rendes működő ülést tartott. Az egész év folyamán beérkezett 10 költemény és 13 értekezés. Tartottak hét szabad előadást, huszonhat szavlatot és felolvastak tizenhat bírálatot. Pályamű jutalmazására a kör 80 koronát fordított. Madách és Vörösmarty szobrára pedig 30—30 koronát szán. A záróülés a következő volt: Bavolyán István VIII. o. tan. felolvasást tartott Rembrandtról. Weisz Miksa VIII. o. t. Révai Miklósról szóló dolgozatát olvasta föl. Gaskell Arthur VIII. o. tan. pedig «A munkafelosztás, mint az emberi művelődés alapelve» czimű értekezését olvasta föl. Miután Földes István VIII. o. t. elszavaltá Kölcsey «Hymnus»-át, a vezető tanár kihirdette a pályázatok eredményét. Jutalmat nyertek: Kassai Károly VIII. o. t. (irodalomtörténeti értekezés), Mezei Sándor, az önképzőkör elnöke (széptani fejtegetés), ifj. Csopey László VII. o. tan. (természettudományi értekezés), Rényi Arthur VIII. o. tan. (szabad előadás). Végül Földes István VIII. o. tan. mint jó szavaló. A gyűlés Mezei Sándor elnöknek és dr. Zolnai Gyula vezető tanár úrnak a búcsúszavaival ért véget. — A *székesfehérvári állami főreáliskola* május 16-dikán tartotta zárógyűlését. A pályatételek eredményének kihirdetése volt az első pont, a mely szerint nyertesek lettek: Irodalmi tétel kidolgozásáért: Káldor P. és Fábrián J. (a díjat megosztják); esztétikain: Balassa Jenő; történelmin: Kadelburger A.; fizikain: Ganz Géza; természetrajzin: Káldor P.; I. matematikain: Bernstein Gy.; II. matematikain: Káldor P.; németen:

VEGYESEK.

A szentjánosbogár fényének hatása a fényképezésre. Kyotóban (Japán) kísérletek által kiderült, hogy a szentjánosbogárnak befolyása van a fényképezésre. Ugyanis összefogdostak néhány száz ilyen bogárkát, skatulyába tették őket, melynek teteje hálószerű volt, hogy az állatkák el ne távozhassanak. A skatulyában ezenkívül egy fekete papirosba burkolt fényképezési lemez is volt. A kísérletből az derült ki, hogy a fény a lemezre hatott. További megfigyelések arra az eredményre vezettek, hogy a szentjánosbogárkák fénye kartonon, fán stb. áthatol és ugyanazon tulajdonsággal bír, mint a Röntgen-sugarak.

Érmek és pénzek tisztántartása. Hogy régiséggyűjteményünkben levő piszkos érmekeket, pénzeket és egyáltalán érdekes éreztarabokat tisztán tartsunk, legcélszerűbb azokat borszesz-lámpa fényénél megmelegíteni és ily meleg állapotban aztán stearin-fény fölé tartani azokat. E művelet végeztével a piszkótl teljesen megszabadul az illető tárgy.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: **Exner Győző** tanár.

A 16. feladvány megfejtése:

1. Hf5—d4	Ke5—f6
2. Hb6—d7±	
1.	Hg8—f6
2. Hd4—c6±	
1.	H t. sz.
2. Vc8—h8±	
1.	Ke5×d4
2. Vc8—c3±	

17. sz. feladvány.

Bellington T. H. tól.

A Birmingham Mercury első díját nyerte. Világos: Kh4, Vd8, Bf7, Fh7, gy d2. Sötét: Ke5, Fa8 és b8, Ha7 és d3, gy b5 és e6. Világos lép és a második lépéssel megmattolja sötétet, bármit is kísérel meg ellene. (A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

17. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Bátsmegyey E.	Hartstein F.	Bátsmegyey E.	Hartstein F.
1. e2—e4	e7—e6	18. Bh1—g1	Kg8—h8
2. d2—d4	d7—d5	19. Fc1—b2	Hb6—c4
3. Hb1—c3	Hg8—f6	20. Fd3×e4	d5×e4
4. e4—e5	Hf6—d7	21. Ba1—d1	Vd8—e8
5. f2—f4	c7—c5	22. Hc3—d5	Fe7—d8
6. d4×e5	Hb8—e6	23. Bd1—d2	Fe8—e6
7. a2—a3	Ff8×e5	24. Hf3—g5	h7—h6
8. Vd1—g4	els. röv.	25. Hg5×e6	Ve8×e6
9. Ff1—d3	f7—f5	26. Vh3—h5	Hc6—e7
10. Vg4—h3	Fc5—d4	27. Bd2—g2	He7×d5
11. Hc3—b5	Fd4—c5	28. Bg2×g7	Hd5×f4
12. Hg1—f3	Hd7—b6	29. Vh5—f3	Fd8—g5
13. g2—g4	a7—a6	30. Vf3×b7	Hf4—h5
14. Hb5—c3	Hb6—c4	31. Bg7—h7±	Kh8—g8
15. g4×f5	e6×f5	32. Bg1×g5±	h6×g5
16. b2—b3	Hc4—b6	33. Bh7×h5	Ve6—f7
17. b3—b4	Fe5—e7	34. e5—e6 és világos nyer.	

Játszották Grázban 1900-ban. Bátsmegyey Elek a legügyesebb magyar játékos egyike, a ki Kölnben a

Bernstein Győző; és végül a második esztétikain: Stauber M. Megtartották egyúttal a versenyszavalatot is, melyben az első díjat Veisz Hugó, a másodikikat pedig Holló Jenő nyerte el. A tisztviselők jelentése következett ezután. A körnek 39 működő, 105 pártoló tagja volt, ez idei tiszta jövedelme pedig 130 korona. A jövő évi ifj. elnököt is most választották meg *Fittler Béla* személyében. Midőn pedig Balassa Jenő ez idei év ifj. elnöke lendületes szavakban elbúcsúzott a körtől, a gyűlés véget ért. — A *szentesi főgimnázium* «Horváth Mihály-kör»-e május 16-ikán nagy és díszes közönség jelenlétében tartotta meg évzáró gyűlését. Ez alkalommal szavaltak: Ehrlich Lajos VI. o. tan., Ónody Géza VIII. o. t., Rác Jenő VII. o. t., Berkó József VII. o. t. A titkár, Lóvi János beszámolt a kör ez évi munkásságáról, s végül a jutalmakat osztották szét. — A *pozsonyi kir. főgimn.* önképzőköre május 4-én tartotta utolsó rendes gyűlését. Műsora: 1. «A gólya» Tompától, szavaltá Kurja Géza VI. o. t. 2. Bírálat. «A székelemek főfoglalkozása», felolvasta Horváth VII. o. t. 3. «Pán halála» Reviczkytól, szavaltá Parák József VI. o. t. 4. «Ádám». Faust, értekezés, bírálta Kejzlár VIII. o. t. 5. Dialóg az «Ember tragédiájá»-ból, előadták Horváth és Palócz VII. oszt. tanulók, 6. A pályaműveknek bírálatra való kiadása.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Úti rajzok. *Solyomossy Sándor* dr. fővárosi tanár, lapunknak jeles dolgozótársa, kitől néhány értékes történeti elbeszélést hoztunk, ily czímen adott ki egy csinos kötetet. Évekkel ezelőtt megtett útjáról szól ez a munka. A dalmát tengerpartot és Boszniát ismer-teti a szerző. Nem száraz adatok halmaza, hanem hangulatos képek sorozata; finom megfigyeléssel, a természet jelenségeinek költői rajzával válik ki a hasonló fajta munkák közül. Eleven színező a Solyomossy tolla. Az a mutatvány, melyet mai számunk-ban közlünk, tanúságot tett arról, hogy leírásaiban mennyi erő, hangulat és szín van. Egyik-másik rajza egész novellává kerekedik ki. Ilyen a kötetben a «Bosnyák becsület» czimű. Nem válik soha unal-massá, vontatottá, pedig az úti rajzok közül legtöbb-nek ez szokott a hibája lenni. Az érdekes munka a kö-vetkező fejezetekre oszlik: *Boszniában*: Kelet felé, Bosnyák becsület, Szerajevói séta, Bohém turisták, Török kávéház, Milyen a délszláv hősdal. *Tenger felé*: Horvátországon át, A mi tengerünk. *Dalmá-cziában*: Alvó ország, Bóra és sirocco, Mozgó feszü-letek, A Narentán lefelé, Morlák falu. Az izléssel kiállított, képekkel illusztrált kötetnek az ára 4 ko-rona.

A Kazinczy-pályázat eredménye. A debreczeni Kaszinó kihirdette a Kazinczy-pályázat eredményét. A bíráló-bizottság a prózai pályáztatelre beérkezett munkát első díjra érdemesítette. Ifj. Péczely József-nek, a híres debreczeni tanárnak életrajzát írta meg a pályakoszorúzott szerző, kinek művében különösen megdicséri a jelentés a beható kutatást s a tárgy iránt tanusított szeretetet. A jelégés levélből *Balkányi Kálmán* I. éves joghallgatónak a neve került ki. Balkányi már tavaly is győzött a Kazinczy-pályá-zaton, akkor Fazekas Mihály életrajzával kapott első díjat. A fiatal szerzőt, lapunknak munkatársát, már másodszer éri ez a kitüntetés. Sok szerencsét kívá-nunk további munkásságához.

nemzetközi főtornán a második győztes. E játékot meglepő következetességgel és a legrövidebb úton nyeri meg.

Hírek. A Magyar Sakk-klub első osztályú versenyén az első díjat Fleischmann Leó műegyetemi hallgató nyerte; a második osztályban Balla Zoltán lett a győztes.

A sakkrejtvényt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Nyáry László, Horváth Béla, Kristóf László és József.

FEJTŐRŐ.

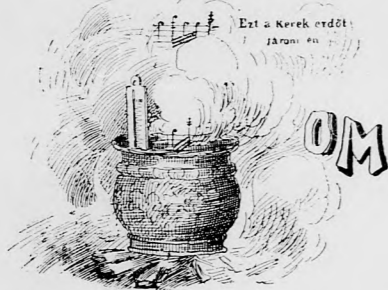
Természetrizai kérdés:

Melyik állatrend az a kételtűek (amphibia) csoportjából, a mely rendbe tartozó állatoknak a testük féregidomú, farkuk, végtagjaik nincsenek; bőrük lágy, ránczolt, aprón pikkelyezett? Átmenetet alkotnak a halakhoz.

Földrajzi kérdés:

Sorold fel Európa hegységeinek legmagasabb csúcsait magaslatak sorrendjében.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. május 31.

33. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 4 óra 49 elsőpercz. Földrajzi kérdés: Miszuri-Missziszipi 6500 km., Nilus 6200 km., Amazon 5700 km., Jemiszi 5200 km., Jangcekiang 5200 km., Amur 4400 km., Kongo 4200 km., Ob 4200 km., Lena 4200 km., Volga 3400 km., Duna 2800 km. Képrejtvény: Minden kezdet nehéz.

Helyesen fejtették meg: Benkő Gyula, Horváth Béla, Kuffler Pál, Reimann Ernő, Balássy Miklós, Friedrich Jakab, Plán Frigyes, Fink Tibor, Klein Vilmos, Popper József, Sonnenfeld Lajos, ifj. Hampel József, Przybilla Jenő, ifj. Dortsák Lajos, Lőrincz Ferencz és Dezső, Giller János, Ernst Ignác, Goldfeld Jenő, Borosnyay Oszkár, Kutlik Félix.

A kitűzött könyvjutalmat (De Gerando Antonina: «Pali gyereksége és ifjúsága») Lőrincz Ferencz és Dezső debreczeni előfizetőink nyerték meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Felhívás a fővárosi diákokhoz. Mire e sorok napvilágot látnak, a háromezer vidéki diák már megérkezett a magyar fővárosba. Eljöttek az ország minden részéből, hogy nemes versenyre keljenek, de eljöttek azért is, hogy hazánk szépséges fővárosát megnézzék. Fogadjátok őket, fővárosi diákok, testvéri szeretettel, a ki teheti, csatlakozzék hozzájuk, legyen

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

katauzuk, hadd érezzék magukat itthon, s távozzanak majdan szép, feledhetetlen emlékekkel. Megismerkedni, megbarátkozni és megszeretni egymást: ez is egyik fontos célja a tornaversenyeknek.

Kertes Béla. Szívesen veszszük. — **G. M.** (Budapest.) Az erdészeti főiskolába csak érettségi bizonyítvánnyal mehet. Katonai iskolába a középiskola négy osztálya is elég; úgy tudjuk, hogy lehet. — **K. F.** (Pozsony.) Csak türelem! A rejtvényeket sokan fejtik meg, jutalmat pedig hetenkint csak egy megfejtő kaphat. Annak a könyvnek kötve 5 korona az ára. — «Szófogatlan». Önre vonatkozik. — **Gyalog.** Merre szándékoznak menni? Ha a haza határain belül maradnak, nem kell semmi írás, ha túl mennek a határon, útlevélről kell gondoskodniuk. — **Franzen Péter** nagyikindai előfizetőnk kérdezi Schira András tanuló czimét, ha valaki tudja, írja meg nekünk. Magyarul Bécsben nem tehet vizsgálatot. — **Klein Rezső.** Van felső építő ipariskola a Damjanich-utczában. Igazgatója Kolbenhayer Károly. Bizony érdemes. — **Barts Jenő.** Ha az illető számokat megkapjuk, szívesen elküldjük önnek. — **P. J.** (Halas.) Helyesebb lesz, ha egyes megyék térképeit veszik meg, mert a nagy térkép nem igazíthatja útba. A megyei térképek lapunk kiadóhivatalában kaphatók. Egy-egy megyének az ára 16 fill. Nagyon hasznos dolog. Ennek a bővebb magyarázatára remélem fölösleges dolog. — **B. Gy.** Azt jelenti, hogy «oda se neki» — föl sem kell venni, szóra sem érdemes. — **Klein Vilmos.** Így kell: Tekintetes Vörös János úrnak, kir. főmérnök Vág-Sellye. A Teréz-körút: VI. kerület. — **Hajdu László.** Nagy-Szebenben nincsen. Junius havában. Egyébiránt a pontos határidőt a lapokban is közzé szokták tenni. Édes atyja kísérje figyelemmel. — **D. S.** A Kisfaludy-Társaság megfelelő évkönyvében szerezhet tájékoztatást arról. — **Erató.** Kísérletnek megjárják, bár az efféle lírai költemények csak úgy értékesek, ha benők igazság, bensőség, természetesség van. A Chamisso-fordítás gyöngye. Gyakorlottabb toll és finomabb formázék kell a verses fordításhoz. — **Spatz Ödön.** A név kezdőbetűi. Csak így körülírva lehet kifejezni. Számos ilyen görög kifejezéssel vannak így az újabb nyelvek. Bizvást használhatja az idegen szót is. — **Érdeklődő.** A «Tanulók Lapja» a vakációban is rendszeresen megjelenik. — **Munkatárs.** Küldd be minél előbb. Üdvözlét.

A gimnáziumi és reáliskolai ifjúságnak házi olvasmányul különösen ajánlható:

ARANY JÁNOS „TOLDI“-JA.

TANULMÁNY

irta SZÉKELY ALADÁR.

Ára 1 K 60 fill.

Mindazoknak kik «Toldi»-val és Arany János költészetével szeretettel foglalkoznak — és melyik deák ne foglalkozna velük? — melegen ajánlható házi olvasmányul Székely Aladárnak ez a tanulmánya. Nagy haszonnal járó olvasmány, melynek élvezete után csak annál jobban értjük és érezzük át «Toldi» szépségeit, Arany János költészetét.

Kapható a «Franklin-Társulat»-nál Budapesten és minden könyvkereskedésben.

!!Gyűjtők figyelmébe!!

Hazánk legrégebbi bélyegkereskedése. 9148

Eladok. Veszek. Cserélek.

Lejobb árban veszem a forgalmi és régi bélyegeket minden mennyiségben.

PRÜCKLER J. C.

BUDAPEST,

IV., Koronaherzeg-utca 3. sz.

az udvarban.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 35

— Nem csinállok, csak a lábadozhoz teszem a dézsát. Legalább meggyőződöl róla, hogy senki sem nyúl hozzá.

Sosia suttogó hangon szólott a démonhoz:

— Kedves démon, te bizonyára épen olyan jól tudod, mint én, hogy minden, a mi a körmömhöz ragadt, ott is maradt. Van ezüst poharam, egyéb csecsebecsém, érnek is valamit, de annyit nem, hogy a szabadságomat az egyiptomtól megválthatnám. Még kétezer sestercius hiányzik a váltásádjából, pedig három év óta soha egy kínálkozó alkalmat sem szalasztottam el, hogy lopjak ... Mondd, kedves szellem, mikor fogok szabad lenni. Úgy-e egy év múlva? ... Micsoda? ... Még nem zubog a víz? Hát mondjunk két esztendő? ... Mintha neszt hallanék, a dézsa szélét kapargatja a szellem? ... Nini, még mindig nem zubog az átkozott víz? ... Hát talán három évig kell még várnom? ... Vagy négyig ... ötig? ... Ejnye, milyen állhatatosan hallgatsz, démon barátom; ha asszony volnál, már beszélnél, mert azok a hosszú hallgatástól meghalnak ... Hát ... hát ... tíz ... hatvan? ... Plutóra, többet már nem kérdezek.

Sosia mérgében felrúgta a dézsa vizet, lerántotta szeméről a kendőt — s akkor látta, hogy a szobában koromsötétség van.

— Hé, Nydia? ... A méces kialudt! ... Hol vagy? ... Szólj! ... Te megcsaltál engem! ... Várj csak, várj, majd kézrekerítek boszorkány.

A sötétben tapogatózva megtalálta az ajtót, ki akart menni, de be volt kívülről reteszelve. Nydia helyett ő volt a fogoly. Kiabálni sem mert, kopogtatni sem mert, attól félt, hogy Arbaces meghallja, s akkor aztán jaj neki.

— Megszökött a nyitott kertajtón át, de majd holnap a napvilágnál kézrekerítem valahol az utczán vagy a forumon vagy Jone házában ... Csak a dézsában víz helyett bor volna ... legalább megvigasztalódnám ... Persze, csak hogy azt is kidöntöttem.

Ezalatt a vak leány finom ösztönének a segítségével keresztül ment az udvaron, megtalálta a kertbe vezető keskeny folyosót, s már a kerti ajtó felé vette útját, midőn hirtelen lépések zaja és hangok riasztották meg.

A fal mellé lapult és dobogó szívvel hallgatózott.

Két ember beszélgetett. Az egyik Arbaces volt, a másik Kalenus. Mindakét félelmes embernek ismerte a hangját.

Nesztelenül tovább sompolygott. Így tévedt a lejárathoz, mely Arbaces kincses kamrájába vezetett. Hideg, dohos lég ütötte meg arcát. A fal mellé lapult és hallgatózott. Ámde a léptek zaja hallatszott, s ő hasztalanul tapogatózott, hogy rejtekhelyet keressen, mégis tovább ment, s egy oszlopnak kiálló szögletébe ütközött, s földre hullott. Rettenő fájdalmat érezett, de meg sem mocczant. Szerencsére az eszméletét sem veszítette el. Az oszlophoz küszött egészen melléje, s várakozott.

Arbaces és Kalenus szintén ide igyekeztek. Az alacsony, otromba faragású oszlopok vállakon tartották a kőboltozatot. Arbaces kezében kised méces volt, a mely gyér világosságot terjesztett.

Kalenus összeborzadt, midőn a pinczeüreg hideg lehelletét érezte. Arbaces figyelmét ez sem kerülte ki.

— Rémes hely, úgy-e, s lásd mégis mily kívánatos, mert tele van kincsesel. Csak jer utánam, én jól ismerem a járást ...

— A vidám Glaukus holnap ilyenkor ennél